

ALPER AKÇAM

DİŞ FIRÇASI

“Şeytan diyor ki, el değmemiş bedenle, yat Zurna Kaso’nun altına... Sonra da, al yağlı ipi eline... Alın sizin namusunuz; alın sizin bana verdiğiniz hayata cevap...”

Ağır tahta kapıyı sertçe vurup kapattı Şahsenem. Avlunun karanlığı, içindeki karanlıkla buluşurken anasının sesi yükseldi en dipteki bölmeden. “Kız o nasıl kapı kapatmak, yıldırım vuracağı...”

İçerideki ocakta sütü ısıtıyordu anası, peynir yapacaktı.

Şahsenem durdu bir an... Az önce kime seslenmişti “siz” diye? Kiminleydi kavgası?

Anasının babasının eskimiş törelere, köydeki söylentilere aldırmayıp evde kalmış kızlarına karşı daha sevecen olmaları mümkün değil miydi? Komşuları Zurna Kaso kendisini de elde edilebilecek kadınlar kızlar arasına katmışsa, bunun sorumlusu kimdi? Bugün, onca aradan sonra, yeni bir ahır kokulu, dişi paslı elçisi gelecekse, buna da üzölmeli miydi?

Aylardır, günün her dakikasında bir kere daha alevlenen bir sinir harbi sürüp gidiyordu anasıyla arasında. Babası pek karışmıyor gibiydi ama, onun bakışlarındaki kendine yönelik öfkeyi de sezebiliyordu Şahsenem.

Hiçbir şeyin sorumlusu kendisi değildi oysa... O mu demişti sınıfının en çalışkanı, tüm öğretmenlerin en gözde öğrencisi olduğu halde, ilkokulu bitirir bitirmez alıp eve kapatın diye... O mu demişti, beni götürün köyün en okumuşu Tahsin’e verin... O mu demişti, Tahsin’in bacısı Güllü’yü ağbisi Fazlı’ya alın diye...

Babası Memetle Tahsin’in babası Laçın kendi aralarında kararlaştırmışlar, sonra da uygulamaya koymuşlardı işi.

Babaların çocukluktan bu yana yedikleri içtikleri ayrı gitmezmiş zaten. İkisi de evlenip çoluk çocuğa karışınca... Büyük oğulların ikisi de öğretmen okullarına girince... Büyük kızlarla büyük oğlanları karşılıklı başgöz etmeye karar vermişlerdi. İki sözün başı da, "siz zaten beşikkertmesiniz" diyorlardı.

Rize öğretmen okulunun parlak öğrencisi Tahsin de başlangıçta durumdan hoşnuttu. Yaz aylarında gelip katıldığı köy hayatında, Şahsenem'in sözlüsü gibi görünmeyi benimsemiş görünüyordu. Düğünlerde gelip Şahsenem'in elinden tutuyor, tek oyunlarda karşılıklı oyuna kaldırıyor, uygun zaman ve yeri bulunca da uzun uzun sohbet edip okulunu anlatıyordu.

Ne olduysa, yüzük takma, nişan yapma işine gelince olmuştu. Şubat tatiline denk getirilen nişana gelmemişti Tahsin... Yüzüğü babası Laçın takmıştı parmağına.

Tahsin kazandığı Ankara'daki yüksek öğretmen okulu bittikten sonra da eğitimini sürdürmek, üniversite bitirmek istencindeymiş... Evlenmeyi düşünmüyormuş... Şahsenem'e verilmiş bir sözü yokmuş... Onun geleceğine de engel olmak istemezmiş... İstediklerine varabilirmiş Şahsenem... O böyle yaptı diye arkadaşı Fazlı da bacısı Güllü'yle evlenmekten caysa bile, yapabileceği bir şey yokmuş.

Açık açık kendi babası Memet'e de yazmıştı Tahsin; Şahsenem'in babası Laçın'e de...

Her şeye karşın her iki baba da uzun bir süre umudunu kesmemiş, Tahsin'i yola getirmek için çabalamayı sürdürmüşlerdi. Gün bahara çıkmadan Şahsenem'i alıp Ankaralara kadar götürmüştü babası. Üstünü başını yenilemişler, bir köylülerinin evinde Tahsinle karşı karşıya getirmişlerdi. Birer ikişer herkes dışarı çıkmış, ev boşaltılmıştı. Ev sahibi kadının da evden çıkarak iki genci yalnız bırakmak istediğini anlayan Tahsin, "olmaz yenge; çıkma" demişti. "Ben gideceğim az sonra, derslerim var. Şahsenem bacımın canı sıkılmasın."

Ne zaman bacın oldum Tahsin, diye soramamıştı orada Şahsenem. "Ne çabuk unuttun düğünlerde gelip elimden tuttuğunu, küçük parmağımı morartacak kadar elinin içinde sıkıldığını... Uzaktan yakından göz ettiğini, güldüğünü..."

O şehir evinde, Tahsinle karşılaştığında zaten, eli ayağı birbirine dolanmış, nasıl oturacağını, ne söyleyeceğini bilememişti. Sıkı sıkıya geriye taralı kuzgun renkli saçları, lacivert takım elbisesi, kırmızı kravatı, bembeyaz parlayan dişleriyle, iki dirhem bir çekirdek, film artistleri gibiydi Tahsin.

Şahsenem de güzel kızdı... Bunu herkes söylüyordu zaten. Ama o gün; Ankara'daki o evde Tahsin'le ve onun artık Şahsenem'e çok yabancı gelen bakışlarıyla karşılaştığında, kendisini istemeyen bir erkeğin arkasından dolanıp duran, bu dünya üzerinde gereksiz bir çıkıntı olarak görmüştü kendini, aynalara bakamaz olmuştu.

Nişanın üzerinden iki üç ay geçtikten, Şahsenem Ankara'ya gidip döndükten sonra, belki de ailesinin de baskısıyla, Fazlı da parmağına takılan yüzüğü çıkarıp atmış, Güllü'den vaz geçtiğini duyurmuştu.

Nişanların atılmasından sonra, eski kan kardeşi dünürler, Memetle Laçın kanlı bıçaklı olmuşlar, köyün içindeki her karşılaşmada birbirlerine saldırmışlardı.

Nasıl da akarak, uçarak geçmişti zaman. Köy evinin taş duvarlarının arasından ardı arkası kesilmeyen toprak dökülmelerinin tıkrtılarıyla sanki, ömrünün gençlik ve güzellik günleri de akıp gitmeye başlamıştı. Gecelerce, günlerce, aylarca, yıllarca sabahlara kadar düşünmüştü Şahsenem... Ne bahtsız bir kız olup çıkmıştı. Yaşı değil yirmiye, artık yirmi beşi bile geçmişti. Kendinden küçük iki bacısından biri köyden biriyle evlenmiş, biri İstanbul'a gelin gitmişti. İkisi de çok mutlu sayılmazlardı ama, Şahsenem gibi gece gündüz sinir harbinin içinde değillerdi yine de...

Evde bekâr kalan kendinden on yaş küçük bacısı için de kalgun bir kız kurusu gibiydi Şahsenem. Onun bahtını da karartan bir dul kadın sanki...

Bir kış da İstanbul'a kadar gitmiş, bir ay kadar halasıgilde kalmıştı Şahsenem. Yıllar önce köyden göçmüş Tekel işçisi bir köylüleri Şahsenem'e alıcı olmuştu. Adamı öve öve bitirememişti mektup üstüne mektup yazan İstanbul'daki halası. Aracılık yapan halanın isteği üzerine Şahsenem'e otobüs bileti alınmış, İstanbul'a kadar gidip oğlanın varsılığını, evinin barkının düzenini görmesi istenmişti...

Neden ev bark düzeni diye tutturulmuş olduğunu da İstanbul'a varınca anlamıştı Şahsenem. Adamın boyu Şahsenem'in göğsüne kadar ya geliyor, ya gelmiyordu. Kapkara çerçevesi, kalın cam gözlükleri vardı. Her şeyi para hesabıyla ölçüyor, iki lafın başında dönüp İstanbul'un ta öte başındaki iki katlı evini nasıl yaptığından, bir iki yıl içinde en az iki kat daha çıkacağından, anasını babasını nasıl yanına alıp rahat ettirdiğinden dem vurup duruyordu. Anası da huysuzun, geçimsizin biriydi zaten. Köyden biliyordu geçimsizliğini Şahsenem. Onunla aynı çatı altında kalıp bardak dibi gözlüklü, yerden bitme Bekir'le bir ömür geçiremezdi.

İstanbul'da kaldığı bir ay boyunca, ağlaya ağlaya kendini yemiş bitirmiş, halası da olmuyor demek zorunda kalmıştı karşı tarafa.

Yıllar yılları kovalamış, şimdi de mahallenin arsız hayasız erkeği, Zurna Kasım dolanmaya başlamıştı Şahsenem'e... Altmışı aşmış yaşına, neredeyse Şahsenem'in eşi torunlarının varlığına aldırıyor, gündüzleri uzaktan ayna tutuyor, geceleri dama çıkıp sigara üstüne sigara yakıyor, çakmağını çakıp duruyordu. Gözleri hep Şahsenem'in kapısında. Daha önce de nice geline kıza sarkıntılı olmuş, birçoğunun kardeşinden, kocasından, babasından eşek sudan gelene kadar dayak yemiş, yine de o pis huyunu bırakmamıştı. Arada kazandığı, ilişki kurduğu gelinlerin, kızların olduğu da söyleniyordu.

Sıra Şahsenem'e gelmişti şimdi... Kızı ne zaman kapıda bacada görse, herkese göstere göstere ağzının suyunu akıtıyor, aynasıyla, çakmağıyla işaret üstüne işaret gönderiyordu. Kasım'ın ortaya çıkmasından sonradır ki, babası Şahsenem'e düşman gibi bakmaya başlamıştı.

Şahsenem ne kadar uzağa kaçsa, görmezden gelse de, gün gelecek, birileri "ateş olmayan yerden duman çıkmaz, anam babam" diyecekti. İşte o lafı duyduğu gün, Şahsenem için hayat bitmiş demek olacaktı. Zor olmayacaktı ipi boynuna geçirmesi. Onuruyla, gönlünce yaşayamadıktan sonra, giderek iğreti bir konuk gibi durduğu bu dünyadaki günlerini uzatmanın ne anlamı vardı ki?

Yıllar geçtikçe elçilerin, görücülerin de arası açılmıştı. Neredeyse bir yıldır isteyeni olmamıştı Şahsenem'in. Bugün iki köy ötedeki dağ köyünden, Maçivet'ten elçisi gelecekti. Belki de son bir şanstı Şahsenem için. Ya da ipten önceki son durak...

Büyük olasılıkla, yine dişleri pas içinde, üstü başı sigara ve ahır kokan biriydi gelecek olan. Şahsenemse, ilkokula başladığı yıldan bugüne, öğretmenlerini dinlemiş, dişlerini günde iki kez fırçalamış, en geç iki üç gün arayla yıkanmış, ahırda, tarlada çalıştıktan, terledikten sonra iç çamaşırlarını, elbisesini değiştirmiş, başkalarının karşısına, temiz, tertipli çıkmaya çaba göstermişti. Bir de okumayı sürdürmüştü Şahsenem. Kendince şiirler de yazıyordu küçük odadaki dolapta sakladığı defterine.

Köy ilkokulunda belki otuz yıl önce kurulmuş, kitapları her yıl azalan kütüphanesinin okul dışından tek okuyucusu Şahsenem'di. Üç beş yılda bir, köye gelen öğretmenlerden bir kitapsever çıkıyor, yeni kitaplar geliyordu kütüphaneye... Her yeni kitap geldiğinde, kitap okumak yerine televizyon seyretmeyi yeğleyen mahallenin çocuklar koşa koşa gelip haber verirlerdi Şahsenem'e. Köyden yetişmiş, sonradan gelip köye yerleşmiş emekli öğretmenler de okuyup bitirdikleri gazeteleri Şahsenem'e getirmeyi alışkanlık edinmişlerdi.

Kabahatın ne kadarı Şahsenem'deydi acaba? Yanlış mı yapmıştı dişini fırçalamayı bile bilmeyen, okulunu ya yarım bırakmış, ya bitirdikten sonra eline kalem kâğıt almamış, bir tek gün bir gazete satırı bile okumamış, üstü başı ahır kokan elçilerine olmaz demekle... Midesi bulanıyordu öyle taliplerini gördükçe. Köyün okumuş gençleri, belki de sonradan Ankara'da teknik üniversiteyi bitirip Amerika'ya kadar gitmiş Tahsin'in eski nişanlısı olduğundan olacak, hep uzak durmuşlardı Şahsenem'den. Kızdan çok dul kadın gibi görünmüş olmalıydı köylerinde. Elçilerinin çoğu da dışarı köylerden gelmişti zaten.

Önceki elçiler gelmeden önce anası yanına gelir, Şahsenem'in saçını başını yoklar, gelen konukların yanında töreli durması, gülyüzlü görünmesi için sıkı sıkı tembih ederdi.

Bu kez ne anası uğradı Şahsenem'in yanına, ne de babası. Ya Şahsenem'in evlenmesinden iyice umutlarını kesmişler, ya elçi gelen evi kız vermeye değer bir ev olarak görmemişlerdi.

Gün ikindiye yaklaşırken sükün etti gelenler. Şahsenem boylarında, sessiz, omuzları geniş, başı yerde gezen bir delikanlıydı damat adayı. Şahsenem'den iki üç yaş daha genç olmalıydı. Önüne çayı uzatırken bile başını kaldırıp elçi geldiği kıza alıcı gözle bakamamış, kızarmış yüzünü çay tepsisine aşağı eğip durmuştu. Elinde çay tepsi, oğlanın tepesindeki saçların seyredildiği o yerde durakalmıştı Şahsenem.

Aracılık eden kadın, köylerine Helevan'dan gelin gelmiş Selver yengeydi. Kendi halinde, dedikoduyla dırdırla pek işi olmayan çalışkan biriydi Selver. Onun dediğine göre, üç dört inekle karın doyuran, yoksullukla orta hallilik arasında geçinip giden bir evin en küçük oğluymuş Şahsenem'in taliplisi. Yıllar önce bir düğünde görmüşmüş Şahsenem'i... Aklı da hep o günde kalmış. Büyük ağabeyleri uzak şehirlere yerleşmiş, geçim kavgasına girişmişlerdi. Köyle ilişkilerini kalmamıştı. Evdekiler, iki küçük bacıyla bu oğlandı.

Erkeklerle birlikte kalkıp kızı görmeye oğlanın anası da ufak tefek, yanık yüzlü bir kadındı... Bu yaşa kadar dünyayı hep sırtında taşımış gibi yorgun, ezik duruyordu. Söze sohbe pek katılmıyor, Şahsenem'i süzüyordu sürekli. Şahsenemle gözleri karşılaştığında da, tatlı bir gülümseme gelmişti yüzüne...

Çay tepsiyle başında dikilirken, oğlanın ahır kokup kokmadığını kontrol etmişti Şahsenem. Üstü başı çok yeni görünmese de fazla koktuğu söylenemezdi. Gömlek düğmelerini en üste kadar sıkıca iliklemiş, güzelce tıraş olmuştu. Kiri, pası, yırtığı yoktu...

Ağzını açıp hiç konuşmadığı için dişlerini görememişti Şahsenem...

Ne diyeceğini, ne düşüneceğini bilemiyordu bir türlü. Korkunç bir merak sarmıştı içini. Oğlanın dişlerini mutlaka görmeliydi.

Odanın üç tarafına dağılıp sekilere yerleşmiş akrabaların ve konukların ne diyeceğine aldırmadan, durmaksızın içeri dışarı gidip geldi Şahsenem. Sonunda bir yolunu bulup aracılık eden Selver yengeyi dışarı çağırmayı başardı.

“Ablam gözünü seveyim senin. Hele o oğlanı bir dışarı gönder” dedi.

Kadın önce şaşkınlıkla açtı gözlerini... Sonra, “peki güzel kızım” diyip girdi içeri.

Evin duvarının köşesinde bekledi Şahsenem. Çok geçmedi aradan, çıkıp geldi oğlan.

Sağa sola bakınıp ürkek ürkek yürüyordu. Şahsenem’i görünce yere eğdi başını.

“Merhaba” dedi Şahsenem. “Benim adım Şahsenem”

“Biliyorum” diye yanıtladı karşısındaki. Hafiften yukarı doğru kıpırdadı başı, yeniden aşağı indi. Dişleri çok beyaz sayılmazdı ama, pas içinde de değildi. Belki fazla sigara da içmiyordu.

“Adın ne?”

Başını kaldırmadan yanıtladı oğlan.

“Kadir.”

“Sigara içiyor musun” diye sordu Şahsenem.

“Arada bir” dedi; bu kez kaçak bir bakış attı Şahsenem’e.

“Dişlerini fırçalamaz mısın?”

“Cık” etti Kadir.

“Benimle konuşmak istersen sonra yine gel” dedi Şahsenem. “Biraz bol zaman olsun; oturur konuşuruz.”

“Tamam” dedi...

Sonra hemen yapması gereken bir görevi anımsadı sanki Kadir. Şahsenem’e baktı çekinerek. Yutkundu.

“Şey” dedi. “Eğer istersen... Benimle evlenirsen... Seni Ankara’ya İstanbul’a da götürürüm. İş bulurum. Oralara taşınırız. Ahır silmekten, inek sağmaktan kurtulursun.”

Hiç duralamadı Şahsenem. “İstemem” dedi. “Ahır da silerim, inek de sağırım. Ankara’da İstanbul’da gözüm yok benim.”

Birden yüzü aydınlandı Kadir’in. Omzundan büyük bir yük kalkmış gibiydi.

“Yalnız iyi süpürge isterim” diye ekledi Şahsenem. “Eğer kabul edip, size gelin olursam, çarşıdan gelişigüzel süpürgeler alıp getirmeyeceksin bana. En sağlam dıbilgaları kesip getireceksin dağlardan...”

“Olur” dedi Kadir.

Daha fazla uzatmamalıydı bu kaçak söyleşiyi... “Çok ara vermeden gel... Seninle oturup konuşalım. Selver ablagile gelirim ben.”

“Tamam...”

Bu kez başını yukarıda tutmuştu Kadir. Mahcup, mazlum bakıyordu.

Aradan daha iki gün geçmişti; çıkageldi Selver yenge... Yanıt öğrenmeye gelmemişti de, oğlanın da anasının da kızı çok beğenmiş olduklarını bir kere daha söylemeden edememişti.

Şahsenem’in anasıyla babası yoksul bulmuşlardı alıcı evi. O kadar zengin adam, on on beş inek sahibi, celep sahibi adamlar istemiş, Şahsenem kabul etmemişti... Bu yoksula kız vermeye pek gönüllü değillerdi. Şahsenem’in ısrarıyla süre istemişlerdi.

Selver bir türlü “hadi bize gidelim” diyemiyordu Şahsenem’e. Anasına belli etmeden kaş göz işareti yapıyor, oğlanın evlerinde olduğunu hissettiriyordu.

Anlamıştı Şahsenem. Selver kalkıp gittikten az sonra amcasıgile gideceğini söyleyip o da evden çıktı.

Selver’in evinde, öndeki sergili odada oturuyordu Kadir. Şahsenem girince ayağa kalktı.

Dođruca yanına gitti Şahsenem; “hoş geldin” dedi, elini uzattı.

“Hoş gördük” dedi Kadir. O da elini uzattı. Kaba elleri, küt parmaklarıyla, incitmek istemezmiş gibi, kibarca tutmuştu Şahsenem’in elini. Başu yukarıdaydı. Dişlerini de epeyce uğraşıp beyazlatmış gibiydi sanki. Diş etleri bile hırpalanmış, kızarmıştı.

Selver kadın, bağıra çağıra çoluk çocuğu dışarı gönderdi.

Sonra da kendi toparlandı. “Ben bir çay suyu koyayım ocağa, gelirim” dedi odadan çıkarken.

Kadir yanındaki pakete uzandı, aldı. Şahsenem’e uzattı. “Bunu sana aldım” dedi.

Paketin parlak iplerini, ambalajını yırtmadan açtı Şahsenem. Bir cep telefonuyla bir diş fırçasıydı Kadir’in armağanı.

“Aynularından kendime de aldım” dedi Kadir. Kendi cebinden çıkardığı cep telefonunun tuşlarına kaba parmaklarıyla uzanırken de ekledi; “nasıl kullanılacağını da öğrendim.”

Şahsenem uzandı, şap diye öptü oğlanı yanağından...

İlk kez, genç bir erkeği yanağından öpüyordu.

20 Ekim 2011, ANKARA